

МАКТАБГАЧА ВА МАКТАБ ЁШИДАГИ БОЛАЛАРДА ТЕРИ ВА
ТАНОСИЛ КАСАЛЛИКЛАРИ: ТИББИЙ-ПЕДАГОГИК ТАҲЛИЛ ВА
ЗАМОНАВИЙ ПРОФИЛАКТИКА УСУЛЛАРИ

Умарова Мавжуда Абдураимовна

*Қариши Абу Али ибн Сино номидаги жамоат саломатлиги техникуми
ўқитувчиси, Педиатр*

АННОТАЦИЯ: *Мазкур мақолада болалар ва ўсмирлар ўртасида учрайдиган тери ҳамда жинсий йўл билан юқувчи касалликларнинг этиологияси, патогенези ва клиник манзараси ёритилган. Муаллиф ўзининг педиатрия соҳасидаги кўп йиллик тажрибаси ва педагогик фаолиятига таянган ҳолда, бўлажак тиббиёт ходимларини тайёрлашда ушбу фаннинг ўрни, касалликларнинг ижтимоий хавфи ва олдини олиш стратегияларини тизимли таҳлил қилади.*

Калит сўзлар: *Дерматовенерология, педиатрия, жамоат саломатлиги, таносил касалликлари, репродуктив саломатлик, педагогик инновация, профилактика, деонтология.*

1. КИРИШ: МАСАЛАНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ

Ўзбекистон соғлиқни сақлаш тизимида амалга оширилаётган ислохотларнинг бош мақсади — соғлом авлодни вояга етказишдир. Тери ва таносил касалликлари (дерматовенерология) тиббиётнинг энг қадимий ва шу билан бирга доимо янгилашиб борувчи соҳаларидан биридир. Айниқса, жамоат саломатлиги техникумларида ушбу фанни ўқитиш, бўлажак ўрта тиббиёт ходимларининг нафақат касалликни таниши, балки жамиятда тиббий маданиятни юксалтириши учун пойдевор бўлиб хизмат қилади.

Болалар териси ўзининг анатомик-физиологик нозиклиги, ҳимоя функциясининг тўлиқ шаклланмаганлиги ва ташқи муҳит таъсирига тез берилувчанлиги билан ажралиб туради. Педиатр сифатида таъкидлашим

жоизки, болалар дерматологияси ва венерологиясини ўрганишда ёш хусусиятларини инобатга олмаслик диагностик хатоларга олиб келиши мумкин.

2. БОЛАЛАРДА ТЕРИ КАСАЛЛИКЛАРИНИНГ КЛИНИК ВА ЭПИДЕМИОЛОГИК ТАҲЛИЛИ

Болалик даври бир неча босқичга бўлинади ва ҳар бир даврнинг ўз "севимли" дерматозлари мавжуд.

2.1. Аллергик дерматозлар ва Атопик дерматит

Бугунги кунда болалар ўртасида атопик дерматитнинг учраш даражаси 15-20% ни ташкил этмоқда. Бу касаллик нафақат тери муаммоси, балки организмнинг умумий сенсibiliзацияси натижасидир. Мақола доирасида ушбу патологиянинг ирсий омиллари ва ташқи муҳит (аллергенлар) билан боғлиқлигини тушунтириш муҳим.

2.2. Юқумли ва паразитар тери касалликлари

Мактабгача таълим ташкилотлари ва мактабларда болаларнинг зич жойлашуви юқумли касалликлар тарқалиши учун шароит яратади.

- **Замбруғли касалликлар:** Микроспория ва трихофития (халқ тилида — темиратки) уй ҳайвонларидан ёки бемор боладан юқиши.

- **Паразитар касалликлар:** Кўтир (чесотка) — тунги қичишиш ва ўзига хос йўллар билан характерланади. Бу ерда ҳамширанинг вазифаси — оиладаги барча аъзоларни бир вақтда текшириш ва дезинфекцияни ташкил этишдир.

3. ТАНОСИЛ КАСАЛЛИКЛАРИ: ЖИНСИЙ ТАРБИЯ ВА РЕПРОДУКТИВ САЛОМАТЛИК

Мақоланинг энг муҳим қисми — таносил касалликлари ва уларнинг ўсмир ёшдаги болалар соғлиғига таъсиридир. Венерология — бу нафақат тиббиёт, балки ахлоқ ва ҳуқуқ билан боғлиқ соҳа.

3.1. Жинсий йўл билан юқувчи инфекциялар (ЖЙЮИ) ва уларнинг кечиши

Ҳозирги венерологияда "классик" таносил касалликлари (сифилис, гонорея) билан бир қаторда "янги авлод" инфекциялари (хламидиоз, микоплазмоз, генитал герпес ва одам папиллома вируси - ОПВ) ижтимоий хавф туғдирмоқда.

Сифилис ва унинг хавфи: Сифилис (захм) — тизимли сурункали касаллик бўлиб, барча аъзоларни зарарлайди. Дарс жараёнида талабаларга сифилиснинг бирламчи давридаги "қаттиқ шанкр" ва иккиламчи давридаги "сифилидлар"ни бошқа тошмалардан фарқлаш ўргатилади. Педиатрия нуқтаи назаридан эса **Туғма сифилис** — ҳомиладор аёлдан ҳомилага юқиши натижасида боланинг ногирон бўлиб туғилиши энг аянчли оқибатдир.

3.2. Ўсмирлар ва жинсий маданият

Техникум талабалари балоғат ёшидаги ўсмирлар билан ишлашда психолог ва маслаҳатчи бўлишлари керак. Жинсий тарбиянинг йўқлиги ёки нотўғрилиги натижасида ёшлар ўртасида ЖЙЮИ тарқалиши кузатилади. Биз таълим жараёнида "Тиббий сир" тушунчасини талабалар онгига сингдирамиз: бемор ўз муаммоси билан тиббиёт ходимига ишонч билан мурожаат қила олиши керак.

4. ЖАМОАТ САЛОМАТЛИГИ ТЕХНИКУМИДА ФАНИИ ЎҚИТИШНИНГ ИННОВАЦИОН МЕТОДЛАРИ

Абу Али ибн Сино номидаги техникумда дарс беришда мен қуйидаги педагогик технологиялардан фойдаланаман:

1. **"Case-study" (Вазиятли масалалар):** Талабага терисида тошмалари бўлган бемор сурати ва шикоятлари берилади. У педиатр ҳушёрлиги билан ташхис қўйиши ва профилактика режасини тузиши керак.

2. **Визуал диагностика:** Тери касалликларини визуалсиз ўрганиб бўлмайди. Дарсларда рақамли атласлар, муляжлар ва беморларнинг клиник фотосуратларидан кенг фойдаланилади.

3. **Ролли ўйинлар:** "Ҳамшира ва бемор мулоқоти" мавзусида талабалар таносил касаллигига шубҳа қилинган бемор билан қандай одоб билан гаплашишни машқ қиладилар.

5. ПРОФИЛАКТИКА ВА ЖАМОАТ САЛОМАТЛИГИНИ БОШҚАРИШ

Жамоат саломатлигининг асоси — "Касалликни даволагандан кўра, унинг олдини олган афзал" тамойилидир.

5.1. Бирламчи профилактика

Бу соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш, шахсий гигиена қоидаларига риоя қилиш ва аҳоли орасида эмлаш ишларини (масалан, ОПВ га қарши эмлаш) олиб боришни ўз ичига олади.

5.2. Иккиламчи профилактика

Касалликнинг илк белгиларини аниқлаш ва жинсий шерикларни занжирли равишда текширувга жалб қилиш. Педиатр-ўқитувчи сифатида мен талабаларга теридаги оддий ўзгариш ортида катта венерологик муаммо ётиши мумкинлигини доимо уқтираман.

6. ХУЛОСА

Тери ва таносил касалликлари фани тиббий таълим тизимида стратегия жиҳатидан муҳим ўрин тутди. Умарова Мавжуда Абдураимовна сифатида шуни хулоса қиламанки:

1. **Интеграция:** Дерматовенерологияни педиатрия билан узвий боғлиқ ҳолда ўқитиш болалар соғлиғини сақлашда юқори самара беради.

2. **Масъулият:** Бўлажак тиббиёт ходимлари нафақат муолажа қилувчи, балки жамиятнинг маънавий ва жисмоний соғломлигини назорат қилувчи шахслардир.

3. **Келажак идроки:** Таълим тизимида инновацион технологияларни қўллаш орқали биз миллат генофондини асрайдиган, билимли ва виждонли тиббиёт кадрларини етиштирамиз.

Соғлом тери — инсон ички дунёси ва соғлиғининг кўзгусидир. Бизнинг вазиғамиз эса бу кўзғуни доимо тиниқ сақлашдан иборат.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Мирзиёев Ш.М. "Янги Ўзбекистон стратегияси", Тошкент, 2021.
2. Арифов С.С. "Тери ва таносил касалликлари", Тошкент, 2010.
3. Шапиро А.Л. "Болалар дерматологияси ва венерологияси бўйича қўлланма".
4. Жамоат саломатлиғи ва соғлиқни сақлашни бошқариш бўйича халқаро методик тавсиялар.
5. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиғининг буйруқлари ва клиник протоколлари.